

Palachův svetr

Spěchám dolů ulicí na tramvaj, sníh se na posolených kočičích hlavách změnil v břečku, pěkně to klouže, ale nějak se dostávám na zastávku v jednom kuse. Nasedám do tramvaje, je skoro prázdná, takhle těsně před Vánocemi a v tomhle počasí se nikomu nikam nechce. Vyndávám z kapsy telefon, abych si to ještě jednou přečetl.

„Přijed' ke mně, neuvěříš, co se mi dostalo do rukou,“ tajemněji už to ani napsat nemohl. Dokonce mi ani neodpověděl na esemesku, ve které jsem se ho ptal, o co přesně jde. No, nevádí, za chvíli se to stejně dozvím.

Když dorazím, Honza už netrpělivě podupává před domem, je jen ve svetru a tře si ruce, aby se zahřál. Jak pořád přechází, vyšlapal si pod sebou nepravidelné kolečko. Mávám na něj. Pro samé vyhlížení si mě ani nevšiml.

„Čáu,“ halekám ještě z druhého chodníku.

„Čus,“ odpovídá úsečně a už mě postrkuje k vchodovým dveřím činžáku. Jedny schody, druhé schody. „Ještě patro, šup,“ dloube mě do zad.

„Já vím, kde bydlíš, nedělej, jako bych tu byl prvně.“

Vzápětí mi otvírá dveře od bytu, nápaditě přidržené pantoflem zaraženým v pantech. Na nic nečekám a mířím do jeho pokoje.

„Dobrý den,“ kývu hlavou směrem k Honzově mamce.

„Ahoj, Honzo,“ zdraví mě. Ano, jsem také Honza, Honza a Honza, nezpochybnitelný důkaz bezmezné fantazie našich rodičů.

Byl bych se s ní dal na chvíli do řeči, ale to už mě její syn tahá za rukáv směrem ke svému pokojíku, jen na ni stíhám vrhnout omluvný pohled, než jsem odveden za roh.

Honza mě tlačí dovnitř, zavřel dveře a povídá: „Ták,“ v očích má takový horečnatý výraz. Jak ho tak znám, můžu teď čekat cokoli od vrhacího nože po lebku koně.

Přejíždím pokoj pohledem, jako vždy je celý koberec posetý důsledky některé z jeho zálib. U postele se válí hromada knih a časopisů napříč všemi žánry, pod ní tucty zmuchlaných papírových kapesníků. Po zbytku volného místa na koberci jsou rozmístěny různé hromádky špinavého oblečení, co naplat, ne každý je tak pořádný jako já. Deska psacího stolu dokonce ani není vidět pod vrstvou všemožných papírů a nějakým hnusným, chlupatým hadrem, který se vzápětí sám od sebe zvedne, ne, to byl kocour. Podtrženo sečteno, ani známka po tom úžasném objevu.

„Ták,“ opakuje Honza a prodírá se tou džunglí ke stolu, z jehož šuplíku nakonec vítězoslavně vyndává svetr skoro stejně hnusný a chlupatý, jako jeho kocour, a dokonce ještě starší. Ani nemuknu, jen zvedám pravé obočí, dva dny fingoané nemoci mi trvalo, než jsem se to naučil a

od té doby nevynechám jedinou příležitost této schopnosti využít.

Zmateně na mě kouká, déle už to nevydržím, je mi ho líto.

„Co to je?“ ptám se

„Svetr...“

„Vážně?“ ptám se s co největší dávkou ironie, jakou ze sebe dokážu dostat. „Hele, jestli je to nějaká sranda, tak proč se teda nesměju?“ začínám být podrážděný, jestli mě sem táhl přes půlku Prahy kvůli tomuhle...

„Je Palachův, jako Jana Palacha, chápeš. Babička dělala v nemocnici, kam ho přivezli. Jeho rodina mu tam přivezla nějaké čisté oblečení, a když, no když už se ukázalo, že ho nebude potřebovat, přišli si pro ty věci tajný, aby se z toho nestal fetiš nebo tak něco, ale babička ten svetr stopila. Zapomněla na něj, až jsem ho včera našel já.“ Nějak jsem nemohl sdílet jeho nadšení.

„Pěkný, ale co s ním chceš dělat? Prodáš ho?“

„Zbláznil ses? Copak jsi mě neposlouchal, tohle je svetr Jana Palacha, je to kus historie, symbol.“

„Symbol čeho? Mladý člověk umře, dobrovolně se upálí a kvůli čemu...“

„Aby probudil lidi,“ hájí ho Honza nešťastně.

„Probudil, říkáš, viděl jsi záběry z jeho pohřbu? Nikdo na něm pomalu neřekl ani slovo, fraška zorganizovaná StB.“

„Stejně to byla výjimečná oběť.“

„Měsíce před ním se upálil nějaký Polák, po Palachovi Zajíc a ještě jeden kluk, toho už si ale skoro nikdo ani nepamatuje jménem.“

„Vlastně jich bylo celkem sedm, těch, co zemřeli, zkusilo jich to ještě víc,“ přiznává Honza.

„Tak co na něm bylo tak zvláštního? Hm? Nebyl první, nebyl poslední...“

„Nemohl za to, jak to, co udělal, přijala veřejnost, někoho holt neprobudíš ani kanónem. I kdyby jen špetkou přispěl ke svobodě, jakou máme, můžeš říkat, co chceš, vypadat, jak chceš, chodit, kam chceš,“ Honza získal na jistotě i na síle hlasu, která mu při většině hádek se mnou chyběla, „i kdyby posunul pád totality tady u nás o jeden jediný den, zaslouží si víc úcty, než říkáš. A tenhle svetr – i kdyby si to babička spletla a byl to svetr, co pletla kdysi dávno ona, jakože je to docela dobře možné – mi to bude připomínat.“ A aby tomu nasadil korunu, navlékl si ten svetr přes hlavu.

„Že ti to není blbý, nosit svetr někoho, kdo je čtyřicet let mrtvý... Já už budu muset jít, asi jsem sem vůbec neměl chodit.“

Odcházím téměř bez rozloučení.

„Takhle hloupě se pohádat, kvůli pitomému svetru,“ žbrblám si pod fousy, když stojím před domem.

„Aby probudil lidi...“ Kopu do malého kamínku, ruce mám zaražené v kapsách, je mi zima. Nechce se mi domů, cítím se provinile, vůči Honzovi i vůči tomu druhému, totiž třetímu Honzovi, když bereme v potaz i mě. Nebyl ani o moc starší než já.

Ocitám se na Václavském náměstí, ani nevím jak. Skupinka Japonců zvesela upaluje za průvodcem s rukou vytrčenou vysoko do vzduchu s deštníčkem v ruce. Procházeli pod muzeem a žádný z nich nezapomněl zakopnout o jednu z vyboulenin pomníku Jana Palacha a Jana Zajíce. A jak to tak sleduji, začínám mít vztek, zaslouží si víc než podrážky a ukopané palce, i kdyby přispěli ke svobodě, jakou máme, jen špetkou, zaslouží si víc úcty.